

UOT:796.

**AZƏRBAYCAN GÜLƏŞÇİLƏRİNİN DÜNYA ÇEMPIONATLARINDAKI
NƏİLİYYƏTLƏRİ****Rüstənzadə Ayad Rüstəm oğlu, Cabbarov Urfan Xəlil oğlu
Gəncə Dövlət Universiteti**

Xülasə: Sərbəst güləş üzrə dünya çempionatlarında sovet idmançıları 1954-cü ildən iştirak etməyə başladılar.

Yunan –Roma güləşi üzrə dünya çempionatları 1904-cü ildən keçirilir. Lakin Sovet idmançıları bu növdə dünya çempionatlarında 1953-cü ildən iştirak edirlər.

2012-ci ildə yeniyetmələr arasında keçirilən dünya birinciliyi Bakı şəhərində keçirildi.

Açar sözlər: dünya çempionatı, Yunan-Roma güləşi, Sərbəst güləş, kişi güləşçiləri, qadın güləşçiləri, çempion

Key words: word championship, Greco-Roman wrestling, Freestyle wrestling, mens wrestlers womens wrestler, champion

Ключевые слова: чемпионат мира, Греко-Римская борьба, Вольная борьба, борцы среди мужчин, борцов среди женщин

Sərbəst güləş üzrə dünya çempionatlarında sovet idmançıları 1954-cü ildən iştirak etməyə başladılar.

Azərbaycan güləşçilərindən ilk dəfə 1962-ci ildə Amerika Birləşmiş Ştatlarının Tolido şəhərində keçirilən sərbəst güləş üzrə Dünya çempionatında 52 kq. çəki dərəcəsində Aydın İbrahimov çıxış etmiş və uduzmuşdur. Lakin 1963-cü ildə Bolqarıstanın Sofiya şəhərində 57kq.çəki dərəcəsində çıxış edən Aydın İbrahimov sərbəst güləş üzrə dünya çempionu olmuşdur.

1965-ci ildə İngiltərənin Mançester şəhərində sərbəst güləş üzrə dünya çempionatında 52 kq.çəki dərəcəsində Ramazan Səmədov iştirak etmiş və uduzmuşdur.

1974-cü ildə Türkiyənin İstanbul şəhərində sərbəst güləş üzrə Rafiq Hacıyev dünya çempionatında 2-ci yerə çıxmışdır.

1975-ci ildə Belarusiyanın Minsk şəhərində keçirilən sərbəst güləş üzrə dünya çempionatında Telman Paşayev 2-ci yeri tutmuşdur.

1986-cı ildə Macarıstanın Budapeşt şəhərində Xəzər İsayev sərbəst güləş üzrə 62kq.çəki dərəcəsində dünya çempion olmuşdur. 1987-ci ildə isə Fransanın Klermon –Ferran şəhərində Xəzər İsayev dünya çempionatında 2-ci yeri tutmuşdur.

Yunan –Roma güləşi üzrə dünya çempionatları 1904-cü ildən keçirilir. Lakin Sovet idmançıları bu növdə dünya çempionatlarında 1953-cü ildən iştirak edirlər.

1977-ci ildə İsveçin Qoteborq şəhərində Yunan-Roma güləşi üzrə dünya çempionatı 90kq. çəki dərəcəsində Viktor Avdişev VI yeri tutmuşdur. 1978-ci ildə isə Viktor Avdişev Meksikanın Meksiko şəhərində 90 kq. çəki dərəcəsində III yerə çıxmış, Arif Niftullayev 74 kq. çəki dərəcəsində dünya çempionu olmuşdur.

Viktor Avdişev 1979-cu ildə A.B.Ş. San –Diyeqo şəhərində keçirilən Yunan-Roma güləşi üzrə dünya çempionatında 90 kq. çəki dərəcəsində çıxış edərək uduzmuşdur.

1985-ci ildə Norveçin Oslo şəhərində, 1986-cı ildə Macarıstanın Budapeşt şəhərində, 1987-ci ildə Fransanın Klermon –Ferran şəhərində keçirilən Yunan-Roma güləşi üzrə dünya

çempionatlarında 48 kq. çəki dərəcəsində dalbadal 3 il Məhyəddin Allahverdiyev dünya çempionu olmuşdur.

Yunan-Roma güləşi üzrə keçirilən dünya çempionatlarında Kamandar Məcidov 62 kq. çəki dərəcəsində 1986-cı ildə çempion olmuş, 1987-ci ildə isə 2-ci yerə çıxmışdır.

Yunan-Roma güləşi üzrə gənclər arasında keçirilən dünya birinciliyində 1972-ci ildə Əhəd Əliyev 52 kq. çəkidə çempion olmuş, Rafael Eyvazov 56 kq. çəkidə III yerə çıxmışdır.

1976-cı ildə keçirilən gənclər arasında dünya birinciliyində 48 kq. çəkidə Əli Əliyev və 82 kq. çəkidə Viktor Avdişev çempion olmuşlar.

1977-ci ildə dünya birinciliyində İlham Umayev 48 kq. çəki dərəcəsində dünya çempionu olmuşdur.

1982-ci ildə İlham Həmidov yeniyetmələr arasında 60 kq. çəkidə Yunan-Roma güləşi üzrə dünya çempionu olmuşdur.

Azərbaycan güləşçilərindən Yunan-Roma güləşi üzrə 3 qat dünya çempionu Məhyəddin Allahverdiyev, Olimpiya çempionu və 2 qat dünya çempionu Fərid Mansurovu, Sərbəst güləş üzrə Olimpiya oyunlarının mükafatçısı, 3 qat dünya çempionu Hacı Əliyev, Arif və Namiq Abdullayev qardaşlarını, qadın sərbəst güləşçisi, dəfələrlə Olimpiya oyunlarının mükafatçısı 8 dəfə Avropa çempionu və dünya çempionu Mariya Stadniki nümunə göstərmək olar.

2011-ci ildə Türkiyə dövlətinin İstanbul şəhərində keçirilmiş Dünya çempionatında 66 kq. çəki dərəcəsində Cəbrayıl Həsənov III yerə, 74 kq. çəki dərəcəsində Əşrəf Əliyev 2-ci yerə, 84 kq. çəki dərəcəsində Şərif Şərifov çempion olmuş, 120 kq. çəki dərəcəsində Camaləddin Məhəmmədov 3-cü yerə çıxaraq 2012-ci il İngiltərənin London şəhərində keçiriləcək XXX Yay Olimpiya oyunlarına lisenziya qazandılar.

Yunan-Roma güləşi üzrə 55 kq. çəki dərəcəsində Rövşən Bayramov dünya çempionu olmaqla bərabər Olimpiya oyunlarına lisenziya qazandı. Dəfələrlə Dünya çempionatlarının qalibi və mükafatçıları Rafiq Hüseynov, Vitali Rəhimov və dünya çempionu Həsən Əliyev və Elvin Mürsəliyev misal göstərmək olar.

2012-ci ildə yeniyetmələr arasında keçirilən dünya birinciliyi Bakı şəhərində keçirildi. Həmin birincilikdə sərbəst qız güləşçilərimizdən Türkan Nəsibova 2-ci, Raqanetta Qurbanzadə və Sahilə Ələkbərova 3-cü yeri tutmuşlar.

Sərbəst güləşçilərdən Ruslan Surxayev və Teymur Məmmədov çempion olmuşlar. Mahir Əmiraslanov 3-cü yeri tutmuşdur. Güləşçilərimiz ümumi komanda birinciliyində 2-ci yerə çıxmışdır.

2013-cü ildə sərbəst güləş üzrə yeniyetmələr arasında dünya birinciliyi Serbiya dövlətində keçirilmişdir. Həmin yarışda Teymur Məmmədov çempion olmuş, Gəncə Dövlət Universitetinin tələbəsi Fazil Həsənov 2-ci yeri tutmuşdur. Türkan Nəsirova 3-cü, Mahir Əmiraslanov isə 2-ci yerə çıxmışlar.

Sərbəst güləşçi dəfələrlə Avropa və Dünya çempionu Cəbrayıl Həsənovu və Yunan-Roma güləşçisi dəfələrlə Avropa və Dünya çempionatlarının qalibi Rəsul Cunayev misal göstərmək olar.

Qadın sərbəst güləşçilərdən Leyla Qurbanova Çində keçirilən yeniyetmələrin Olimpiya oyunlarında gümüş medal qazanmış Leyla Qurbanovanı, dünya çempionatlarının mükafatçıları Natalya Şinşinanı, Anjela Dorodonu, İrina Netrevanı, Raqanetta Qurbanzadəni, Türkan Nəsirovanı, Solmaz Həşimzadəni, Şəbnəm Əhmədovanı göstərmək olar.

2015-ci ildə Amerikanın Las-Veqas şəhərində keçirilən dünya çempionatında sərbəst üsulla güləşən güləşçimiz Hacı Əliyev və Yunan-Roma güləşi üzrə Rəsul Cunayev çempion olmuşlar. Yunan-Roma güləşçimiz Rövşən Bayramov 2-ci, Elvin Mürsəliyev 3-cü, sərbəst güləşçilər Xetaq Kazımov və Camaləddin Maqomedov 3-cü yerləri tutmuşlar. Qadın güləşçilər Mariya Stadnik 2-ci, Yulya Ratkeviç 3-cü yerə çıxmışlar.

Sambo güləşi üzrə 7 qat dünya çempionu Ceyhun Məmmədova “ Sambo ulduzu “ adı verilmiş və 3 qat dünya çempionu Zülfiyyə Hüseynovanı misal göstərmək olar. Cü-do güləşi üzrə Olimpiya çempionu Elnur Məmmədəlini nümunə göstərmək lazımdır.

Gəncə güləş məktəbinin yetirmələrindən Olimpiya çempionları Toğrul Əsgərovu, parolimpiya çempionu Ramil Qasımovu, cü-do güləşi üzrə dünya çempionu və Olimpiya mükafatçısı Mövlud Mirəliyevi, Sambo güləşi üzrə dünya çempionu Amil Qasımovu, dünya çempionatının mükafatçısı, samboçu Şahin Ələkbərovu, dəfələrlə Avropa və Dünya çempionu, Olimpiya oyunlarının qalibi və iştirakçısı Turan Bayramovu, Sərbəst güləş üzrə 4 qat dünya çempionu, dünya kubokunun sahibi Abil İbrahimovu, Gəncə Dövlət Universitetinin məzunları və tələbələri, Sərbəst güləş üzrə dünya çempionu Rza Xəlilovu, dünya çempionatının və Avropa birinciliklərinin qalibləri və mükəfatçıları, sərbəst güləşçilərdən Elsevər Zeynalovu, Nəsimi İmamquliyevi, Bəhrüz Hüseynovu, Vüqar Həsənovu, Mehman İmamquliyevi. Vüsal Həsənovu, Fazil Həsənovu, Cavid Cavadovu, Murad Haqverdiyevi və əməkdar məşqçilərdən Faiq Xəlilovu, Vüsal Qarayevi, Arzu Rəhimovu, Nəsimi İmamquliyevi, Əli Hacıyevi, Ceyhun Rəhimovu misal göstərmək olar.

Ölkə prezidenti İlham Əliyev tərəfindən Sərbəst güləş üzrə məşqçi Elçin Zeynalova və Gəncə Dövlət Universitetinin məzununu, Sambo güləşi üzrə məşqçi Əli Hacıyevə “Şöhrət” ordeni təltif edilmişdir.

Gəncənin qadın Sərbəst güləşçilərindən dünya və Avropa çempionları Jalə Əliyevanı, Şəbnəm Əhmədovanı, Gültəkin Şirinovanı və onların müəllimi, Gəncə Dövlət Universitetinin məzununu “ Əməkdar məşqçi”, “Fəxri bədən tərbiyəsi və İdman işçisi” Mehman Allahverdiyevi misal göstərə bilərik.

Bütün güləşçilərə və onların müəllimlərinə yüksək nailiyyətlər arzulayırıq!

Ədəbiyyat

1. Məcidov N.B. “Güləşin nəzəriyyəsi və metodikası. Bakı-2010.
2. Tağızadə S. “Unudulmaz görüşlər”. Bakı-1977.
3. Quliyev D. “Azərbaycan ulduzları Olimpiya oyunlarında”. Bakı. – 1996.
4. Qurbanov X. “İdman güləşinin taktikası “ Bakı.-1991.
5. Dadaşov M. Aslanov S. “Azərbaycan pəhləvanları “. Bakı.-1989.
6. Qurbanov X. “Güləş “. Bakı -2015
7. Beynəlxalq güləş qaydaları. Yunan –Roma, sərbəst və qadın güləşi”. Bakı – 2008.
8. Novruzov D. F. “Güləşmə “. Bakı. – 1992.

**ДОСТИЖЕНИЯ АЗЕРБАЙДЖАНСКИХ СПОРТСМЕНОВ
НА ЧЕМПИОНАТЕ МИРА**

Рустамзаде Аяд Рустам оглы, Джаббаров Урфан Халил оглы
Резюме

Советские спортсмены стали участвовать в чемпионатах мира по вольной борьбе с 1954. Чемпионаты мира по Греко – Римской борьбе проводятся с 1904 года. Однако советские спортсмены участвуют в этом виде чемпионатов мира с 1953 года. В 2012-году в Баку прошел чемпионат мира среди юниоров.

**ACHIEVEMENTS OF AZERBAIJANI ATHLETES IN THE WORLD
CHAMPIONSHIP**

Rustamzade Ayad Rustam, Cabbarov Urfan Xalil
Summary

Soviet athletes began to participate in the world championships in freestyle wrestling since. Greco – Roman wrestling world championships have been held since 1904. However, soviet athletes have been participating in the type of world championships since 1953. In 2012, the junior world championship was held in Baku.

Rəyçi: dosent Z. Hüseynzadə
Bədən tərbiyəsi və idman kafedrasının 07 noyabr tarixli iclasın 03 sayılı protokolu
Daxil olma tarixi 13 noyabr 2023-cü il